

ارزش‌های الهی در حکومت علوی

بعد از اینکه حضرت رسول اکرم (ص) رحلت فرمودند و وصیت ایشان درباره حکومت علی(ع) بر مسلمین انجام نگرفت امام علی(ع) با اینکه می‌دانست حکومت، حق ایشان است ...

بعد از اینکه حضرت رسول اکرم (ص) رحلت فرمودند و وصیت ایشان درباره حکومت علی(ع) بر مسلمین انجام نگرفت امام علی(ع) با اینکه می‌دانست حکومت، حق ایشان است برای جلوگیری از اختلاف و در اصل حفظ اساس دین سکوت کردند و این سکوت 25 سال به طول انجامید. امام علی (ع) این دوره را با تعبیر " فبصرت و فی العین قذی وفی الخلق شجی: صبر پیشه کردم در حالی که گویا چشم مرا خاشاک پر کرده و استخوان راه گلویم را گرفته بود" بیان می‌کنند. بعد از خلافت سه خلیفه، مردم از علی (ع) خواستند تا حکومت را به دست گیرد و این‌گونه بود که امام علی (ع) 5 سال و چند ماه بر مسلمین حکومت کرد و تمامی ارزش‌های الهی را در حکومت خود اصل قرار داد.

بیعت مردم با علی (ع):

در تاریخ اسلام ، مردم با هیچ خلیفه‌ای مانند علی (ع) بیعت نکردند. پس از قتل عثمان مردم در اجتماعی عظیم برای بیعت به خانه امام علی (ع) رفتند و امام از آنها خواست مراسم بیعت باید در مسجد و علنی برگزار شود. در 25 ذی الحجه ، مردم بسیاری زیادی به مسجد رفتند و در آن روز با امام علی (ع) بیعت کردند. امام علی (ع) درباه شکوه بیعت مردم با ایشان فرمودند: در اثر ازدحام جمعیت جهت بیعت با من، بند کفش‌ها بگسست و عبا از دوش افتاد و درمانده‌ها زیر پا ماندند و شادی مردم به حدی رسید که حتی کودکان هم خشنود شدند. در آن روز پیر و ناتوان برای بیعت آمدند و...

آغاز حکومت علی (ع):

امام علی (ع) درباره هدف حکومت خود در نهج البلاغه فرمودند: «بازالها تو آگاهی که هدف ما از حکومت، رسیدن به قدرت و متاع دنیا نیست و تنها بدان منظور است که نشانه‌های دین تو را به جایی که بوده بازگردانیم و اصلاح را در شهرهای تو ظاهر سازیم تا بندگان ستم‌دیده‌ها در امان باشند و حدود ضایع گشته تو اقامه شود.« پس آنچه که هدف بود بازگرداندن ارزش‌های الهی و دینی در جامعه و تثبیت آن بود و اینکه حق مظلومان گرفته شود و به طور کلی عدالت بر جامعه اسلامی با معیارهای الهی حاکم شود. «جمع آوری خراج مصر، جهاد با دشمنان آن ، اصلاح اهل آن و عمران و آباد نمودن مصر". این جمله‌ای است که امام علی (ع) در عهد نامه مالک اشتر به او نوشت تا در مصر اجرا کند.

امام علی (ع) در عهد نامه مالک اشتر، اصول و ضوابط و اهداف عالیه حکومت را مشخص کرده است. این عهد نامه منشوری از آرمان‌ها و مقاصد حکومت علوی است. با توجه به این عهد نامه و خطبه‌های دیگر امام درباره معیارهای یک حکومت اسلامی می‌توان گفت که از نظر علی (ع) در یک حکومت اسلامی باید احکام و قوانین الهی در جامعه و دستگاه قضائی حاکم باشد . باید در این حکومت از حق ستم‌دیدگان و مظلومان دفاع شود و حق ضایع شده آنها باز ستانده شود.

"و یستمع فیها الکافر" یعنی در چنین جامعه‌ای غیر مومنین در امان باشند و به زندگی بپردازند.

امنیت در جامعه برقرار شود: " الحمد لله الذی شرع الاسلام ... فجعله امنا لمن علقه "

بیت المال جمع آوری شود تا صرف امور دفاعی و عمرانی و انتظامی شود(اشاره به قدرت اقتصادی و آبادانی و رفاه در جامعه دارد که از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد).

" و یقاتل به العدو" برخورد با دشمنان و مبارزه با آنها.

تلاش در پرورش فکری مردم ؛ امام در خطبه 34 خود می‌فرماید: " ایها الناس ! ان لی علیکم حقا و لکم علی حق فاما حقکم علی فالنصیحه لکم و توفیر فیئکم علیکم و تعلیمکم کیلا تجهلوا و تادیبکم کیما تعلموا " ای مردم ! برای من و شما حقوق متقابلی است. حق شما بر من ، خیرخواهی و پرداخت حقوق از غنائم و آموزش دادن است تا کسی نادان نماند و تادیب و پرورش یابد.

اینها همگی از جمله معیارها و آرمان‌های حکومت علوی می‌باشند که در سایه برقراری عدالت در جامعه برقرار می‌شود. حضرت درباره تحقق عدل و عدالت در جامعه اسلامی که یکی از اساسی‌ترین آرمان‌های حکومت علوی است می‌فرماید: " ان العدل میزان الله سبحانه الذی وضعه فی الخلق و نصبه لاقامه الحق" عدل، ترازوی خداوندی است که در میان خلق و برای اقامه حق قرار داده شده است.

در بیان دیگر در تعبیر عدالت می‌فرماید: عدالت الفت زندگی و تنها راه اصلاح جامعه و گل سرسبد ایمان به خدا و گنجینه فضیلت و احسان است. حضرت همچنین در خطبه 15 نهج البلاغه می‌فرماید : عدالت در زندگی اجتماعی بشر قوی ترین پایه و اساس و برای رفاه و آسایش گسترده است و هر جامعه‌ای که نتواند از این زمینه مساعد بهره گیرد قطعا در تنگنای ستم راه به جایی نخواهد برد: " فان فی العدل سعته و من ضاق علیه العدل فالجور علیه اضیق."

عدل و داد علی (ع) تنها در نظام قضائی او تجلی نداشت بلکه او با دیدی عدالت وار به همه کس و همه چیز نگاه می‌کرد و حتی در زندگی خود و در برخورد با نزدیکترین کسان خود تا مردم جوامع دور، با این دید می‌نگریست و حکومت و فرمانروایی را تنها برای اقامه

حق و دفع باطل می‌خواست.

این دید امام علی (ع) باعث شده بود از همان ابتدای حکومت، عده‌ای که در دوران خلفای قبلی با زیر پا گذاشتن ارزش‌های اسلامی به چیزهای زیادی رسیده بودند و از دست دادن آن را حتی در خواب هم حاضر نبودند ببینند به مخالفت با حکومت علی (ع) و عدل او برخاستند. آنها که به 3 گروه قاسطین، مارقین و ناکثین تقسیم می‌شوند با برخورد قاطع امام علی (ع) و حکومت نظام قضائی علوی مواجه شدند که ان شاء الله در شماره‌های آتی به نظام قضائی ونحوه برخورد ایشان با مخالفین می‌پردازیم.

نویسنده : سید علی مقدم